

Svensk og den danske andedam

Af *Stig Wormer*

De skandinaviske landes undervisningsministre har i årtier forsømt undervisningen i nabosprog.

Det kommer tilsyneladende som en stor overraskelse, at danske unge ikke kan forstå svensk og omvendt. Men det er allerede en gammel nyhed. En sørgelig en af slagsen, når man tager i betragtning, i hvor høj grad engelsk – af alle større sprog – møver sig frem på de nationale sprogs bekostning, og i betragtning af, at vi her i omegnen faktisk er i gang med at opbygge en Øresundsregion, hvor det må tages for givet, at man kommunikerer på dansk og svensk, der netop ikke defineres som fremmedsprog, men som nabosprog.

Undervisningsmæssigt svigt

Problemet er, at de skandinaviske landes undervisningsministerier i flere tiår systematisk har neddroset og forsømt undervisningen i nabosprog. Derfor kan man i dag have den groteske situation, at unge danskere henvender sig til unge i Malmø på engelsk. Om end den skånske udtale erfaringsmæssigt er svær at forstå, er det blot et spørgsmål om gehør. Så meget desto mere barokt er det, at skåningen for elleve generationer siden var østdansker. Men det er en anden historie.

I 1960'erne og i begyndelsen af 70'erne var der i realskole og gymnasium krav om kendskab til norsk og svensk. Man havde lærebøger med uddrag af f.eks. svensk skønlitteratur, og der fik man forklaringer på de forskelle, der var mellem svensk og dansk sætningsopbygning og bøjningssystemer.

Som det blev dokumenteret af Charlotte Gooskens her i *Budstikken* nr. 4, december 2007, får unge skandinaver stadig sværere ved at forstå hinanden. På den baggrund har Ungdommens Nordiske Råds præsidium vedtaget at åbne for engelsk arbejdsprog, når det måtte være nødvendigt – en beslutning, der strider mod den officielle nordiske sprogpolitik, og som derfor bliver stærkt kritiseret af undervisningsminister Bertel Haarder, der truer med at stoppe de økonomiske tilskud til rådet.

Men 80 pct. af de danske og svenske ord skrives altså nogenlunde ens. Lidt besvær skulle der til, men så var det også overstået.

Trods krav om repræsentation af norsk og svensk sprog og litteratur i gymnasiet bliver begge dele stedmoderligt behandlet. Af hensyn til det nordiske samarbejde skal det være med. I folkeskolen er det for længst opgivet.

Yngre kandidater i danskfaget i gymnasiet har sjældent haft norsk/svensk som tilvalg. Svensk og norsk har ingen interesse. Kendskabet til både ældre og moderne norsk og svensk skønlitteratur er magert, mildest talt. Men enhver tilfældig dansk modetendens tilgodeses. Enhver ungdomspopulær yngre dansk forfatter tilbedes, så der bliver ingen plads til Bjørnstjerne Bjørnson, væk med Selma Lagerlöf, glem alt om Strindberg og Hamsun! Vi interesserer os ikke for naboerne. Og nu høster vi, som vi har sået.

Den samme tendens har man tilsyneladende i Norge og Sverige. Men norske og svenske unge kan dog tale med hinanden

uden at behøve engelsk som mellemed af den simple grund, at den tydeligere udtale gør forskellen. Så det er danske og svenske, som skal anstrenge sig. Hvis man skal, og hvis man gider. Gider foretage bare en lille smule snusfornuftig prioritering i de relevante ministerier.

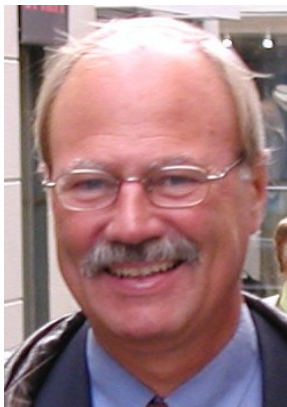
Dansk og svensk

Forholdet mellem dansk og svensk bliver prekært, fordi man med blot en lille smule anstrengelse – for eksempel fjorten dages systematisk undervisning i gymnasiets treårige forløb – kan skabe grundlaget for gensidig forståelse. Mere skal der ikke til. Når undervisningsministeren nægter at give tilskud til, at danske og svenske unge kan sidde og snakke valbyengelsk og stockholm-engelsk med hinanden, forstår jeg ham godt. Det ville være at gøre det nordiske samarbejde fuldstændigt til grin. Men danske undervisningsministre har selv en stor del af ansvaret.

Hvad er mere nærliggende – og nemt – end at lære to sprog, der for 80 procents vedkommende er en ren foræring, og hvor man kan nøjes med at koncentrere sig om sproglige undtagelser og de ord, som har en helt anden betydning, samt de ord, der ligner, men alligevel har en anden betydning. Hvor svært kan det være? Den nuværende skandinaviske sprogsituation er begrædelig. Og her i Øresundsregionen er det ekstra pinligt. Men tro mig, der sker ikke en pind på området, for enhver snak om det skandinaviske eller nordiske er på forhånd stemplet som fortidig.

Gør nordiske sprogkurser obligatoriske

De ansvarlige politikere (hvor de danske har førstepladsen mht. til at skulke fra Nordisk Råds møder) er revnende ligeglade. Det er

Stig Wørmer

helt andre ting, der giver prestige. Den dansk-svenske sprogsituation er således udtryk for et elementært svigt fra de ansvarliges side. Men når denne sandhed går op for de pågældende, fægter de med arme og ben og bliver himmelfaldent moralsk forargede. Det kan vi ikke bruge til noget.

I et større og netop internationalt perspektiv er det en skandale af rang, at man ikke bruger de oplagte muligheder, der er for at fremme den fælles kommunikation. At kunne tale med hinanden på sit eget sprog og anvende sit kendskab til naboens særlige sprogtræk, når de situationer opstår, er et privilegium, som få andre folkeslag har på denne jord. Gør sprogkurser i svensk obligatoriske i Danmark og dansk obligatorisk i Sverige. Eller lad Øresundsregionen få indflydelse på sprogpolitikken lokalt. Var det ikke noget, Ritt Bjerregaard?

For resten har bystyret i Helsingborg allerede vedtaget at fremme undervisningen i dansk. Men her til lands sover man i timen. Det er nok at være verdensberømt – i Danmark!

Stig Wørmer (f. 1950), cand.mag & art., lektor på Sankt Annæ Gymnasium, tidligere dansk-sproglig lektor på Univerzita Karlova (Karlsuniversitetet i Prag).